

Budapestre vonatkozó ujságcikkek				Oszályozás	
Szerző: Balczér Elemér				725.091	
Cím: A megváltozott Ferencváros				"1955"	
Forrás: Esti Pp				Személy:	
1955. IX. 21.				Helyszám:	
(Hely)	(Idő)	(Köt. v. füz.)	(Oldal)	Budapest	

Több mint százötven éves a IX. kerület. Önálló városrészé 1792-ben. Ferenc császár trónraléptekor alakult. A kerületben lakó gazdag polgárok a császár kegyeit keresve, „mély hódolattal rakták a városrészt az uralkodó lábai elé”. Az ő kérésükre határozta el az egykori „Pestj Városi Tanács”, hogy a kerületet Ferenc császár iránti tiszteletből — Ferencvároshoz hasonlóan kereszteli.

Kevesen tudják, hogy ahol ma a Mester utca van, ott fürge kis patak folyt, s a Dimitrov tér helyén tavak voltak: a Halász- és a Molnár-tó. Abban az időben a Dunán sok fát úsztattak, s nehéz társzekerekkel fuvarozták azt a mai Boráros térre, ahol a fapiac volt. Majorosok, szekeresek lakták ezt a városrészt. Az 1838-as nagy árvíz elmosta a csaknem teljesen vályogból épült házakat, s a régi „Franzstadt” — alighogy megszületett — meg is halt...

Lassú tempóban kezdődött Ferencváros új-jáépítése. 1848 előtt a kerületben csupán egy számottevő üzem működött. A vasútépítés 1880-ban — amikor is megépült a dunaparti teherpályaudvar s a Ferencvárosi-pályaudvar — új lendületet adott az ipar fejlődésének. Több malom, fonoda, bőrgyár létesült a kerületben. Felépült az első dohánvgyár is az Üllői út elején. Ebben az időben kezdődött az egykori Haller utca környéki rész beépítése is. Mind kisebb és kisebb lett a Bárány-legelő és a Bika-rét — elfoglalta helyüket a Közvágóhid. Pest, Buda, Óbuda egyesítése után megreformálták a közigazgatást: Ferencvároshoz 1873-ban IX. kerület lett.

Ezeket mondták el a régi írások a kerület múltjáról; a jelenről pedig Kolonits Ferenc elvtárral, a tanács dolgozójával beszélgetünk. Hatalmas termetű, deres fejű férfi, sok vihart látott életében. Több mint fél évszázada ismeri a kerületet. Itt kezdte a mun-

kát, mint vágólegény. Mikor megkérdezem, mi a különbség a régi Ferencváros és a mai IX. kerület között, mosolyogva válaszol:

— Nem lehet azt elmondani. Azt látni kell...

Elindultunk a régi, szűk utcákat borító macskaköveken, a széles, sima aszfalton. A kis földszintes házak s a nagy emeletes épületek között. Megtekintettük Budapest „gyomrát”, a Nagyvásártelepét, amely naponta mintegy 250 vagon élelmiszert képes elnyelni. A felszabadulás után éppen elég munka volt rendbehozni a hatalmas raktárakat, az irodákat, a tárolókat, amelyeknek jó részét elpusztította a bombázás. Kísérom fáradhatatlanul magyaráz: valamikor a Vágóhid utca és a Ferencvárosi-pályaudvar közötti terület igen veszedelmes hely volt. Itt terült el a hírhedt Kiserdő. Ezt a területet már teljesen beépítették, sportpályák vannak az egykori Kiserdő helyén. Igazi „franzstadti” büszkeséggel húzza ki magát Kolonits elvtárs, amikor hozzátesszi:

— Már 123 sportpálya működik kerületünkben. A múltban alig akadt egy-kettő...

Két szép, új épülethez érünk.

— Bölcsődék... — mondja Kolonits elvtárs. — Éppen most fejezték be az egyiket. A múltban mindössze egy bölcsőde volt, most öt területi és 12 üzemi működik. Csaknem hárommillió forintot fordított bölcsődékre a tanács.

Járjuk az utcákat, mindenütt van valami új, ami megkönnyíti a kerület lakosainak mindennapi életét. A Boráros téri Népbüfé... 2 millió 500 ezer forintba került az építkezés. A sok új üzlet... a Hámán Kató téri piac fejlesztése — mind-mind egy-egy határköve annak a fejlődésnek, amelyet a kerület az elmúlt évek során elért. A Kvassay-zsilipnél

gyönyörű téglapépület piroslik: a Vízügyi Igazgatóság korszerű intézete.

Sietős az utunk, hiszen sok a látnivaló a kerületben. De a Knézits utcában mégis meg kell állnunk. Jólesőn időzünk a szép, tiszta épület előtt: Közép-Európa egyik legkorszerűbb kórháza nyílt itt a koraszülő anyák és a koraszülött csecsemők részére. Megtudom: 1950-ben még egyetlen körzeti rendelője sem volt a kerületnek, most pedig már hat kiválóan felszerelt körzeti orvosi rendelő szolgálja a lakosság egészségvédelmét.

Első pillanatra szinte hihetetlennek tűnik, hogy csupán 1950 óta több mint tizennégymillió forintot költöttek a kerület lakóinak egészségvédelmére... Itt működik az Országos Közegészségügyi Intézet, az Élelmezéstudományi Intézet, az Országos Munkaegészségügyi Intézet és több hasonlóan fontos intézmény. Korszerűsítették a László-kórházat; szemet-lelket gyönyörködtető az új pavilon. Tizennégymillió forintba kerültek a munkások...

Sokat fejlődött a kerület közlekedése is.

Régen, amíg nem készült el a felüljáró, ha valaki keresztül akart jutni a Soroksári úton, meg kellett kerülnie a fél várost. Ma hatalmas, széles átjárók segítik, gyorsítják a közlekedést. S ugye, milyen természetes a gyorsvasút? Negyedórába se telik, s az ember Csepelről a Boráros térre ér. Azelőtt kínos-keservesen kellett először Erzsébetre utaznia, s onnan — legtöbbször csaknem egy órába telt ez — a városba. Ott van például a 2-es villamos. Azelőtt az sem volt. Rendezték a Boráros teret és a Dimitrov teret. Maga az aluljáró vagy 12 millióba került. Felépült a kerületben a három híd: a Szabadság-, a Petőfi- és

az Összekötő vasúti-híd. Milliós és milliós forint...

Szinte lehetetlen mindent felsorolni, mi minden épült, s milyen áldozatos munkával építették, szépítették a kerületet új parkokkal, játszóterekkel, szabadtéri színpadokkal.

A Tompa utcában járunk, tipikus ferencvárosi házak között. Egyszer csak Kolonits elvtárs megállít. Rámutat a Tompa utca 14. szám alatti házra. Mosoly bújkál a szája sarkában.

— Harmincnyolcban itt egy kicsit befűtötünk a nyilasoknak...

Kolonits elvtárs régi mozgalmi ember.

Nem tudták a múltban megtörni. De a kerületben voltak sokan, akik annakidején el-esetten, munka nélkül kóborogtak az utcákon. A Tűzoltó utca 5. szám alatt, a második emeleten lakott Szikora Gyuláné, 1938. február 16-án könnyel, keserűséggel írta az alábbi sorokat: „Méltóságos Haidecker Vezérigazgató Úr! Krisztusi alázattal kérem a Méltóságos Vezérigazgató Úr nemes lelkét, kegyeskedjen meghallgatni kétségbeesett kiáltását egy szegény asszonynak és méltóztassék a gvár kötetlenségében alkalmazni, Méltóztassék elhinni, a jó Isten megjutalmazná a Vezérigazgató Urat és akik szívéhez közel állnak, ha kenyérhez kegyeskednék juttatni. Igérem, szorgalmas, törekvő és végtelenül halás leszek örökké.”

Megfakult a nagy árkus papíron már a tinta, rozsdafoltokat kapott a papír, amelyre a szálkás, nehézkes betűket rőtta egy munkára vágyó asszonyi kéz. A krisztusi alázat nem hatotta meg a „Vezérigazgató Urat”. Aki az utcán jár, s a jelent vizsgálja, nézzen vissza néha a múltba is...

Utunkat befejeztük. Nemcsak az utcák, hanem az emberek is megváltoztak már az egykori Ferencvárosban. És... senkinek sem kell ma krisztusi alázattal könyörögnie, ha dolgozni s élni akar.

Balczér Elemér